

Wprowadzenie

Książka, którą trzymają Państwo w ręku, jest uhonorowaniem dorobku naukowego Profesora Adama Czerwińskiego, a zarazem podziękowaniem za lata współpracy ze strony pracowników oraz władz Wydziału Ekonomicznego Uniwersytetu Opolskiego. Książka *Informacja – dobro publiczne czy prywatne? Nowe wyzwania* jest zarazem kontynuacją dwóch poprzednich monografii z tego cyklu. W poprzednich edycjach podjęto dyskusję dotyczącą charakteru informacji jako dobra. Rozważania potwierdziły, że z jednej strony należy ona do kategorii dóbr publicznych, a z drugiej strony tzw. produkty informacyjne mają wszelkie cechy dóbr prywatnych. Tematyka monografii jubileuszowej oscyluje wokół nowych wyzwań umożliwiających selektywne działania wobec informacji publicznej lub prywatnej i obejmuje m.in. zagadnienia: roli informacji w kreowaniu *smart city*, dostępności różnych źródeł informacji w kontekście ich wykorzystania i kategoryzacji, zagrożeń dla informacji w społeczeństwie informacyjnym, zarządzania informacją, innowacjami i jej jakością, prawnych uwarunkowań dostępu do informacji publicznej i publicznoprawnej. Prezentowane zagadnienia stały się punktem wyjścia niniejszej monografii, która została podzielona na sześć rozdziałów.

W rozdziale pierwszym zatytułowanym *Znaczenie informacji w tworzeniu miasta inteligentnego (smart city)* przedstawiono wyzwania stojące przed administracją samorządową w obszarze gromadzenia, przetwarzania i udostępniania informacji w tworzeniu miast inteligentnych. Zaprezentowano strategię budowy *smart city*, możliwe kierunki zmian w zarządzaniu informacją stojących przed administracją samorządową oraz wskazano na znaczenie otwartych danych w zarządzaniu informacją publiczną. Następnie sformułowano wyzwania dla administracji samorządowej w kontekście budowy miast inteligentnych. W drugim punkcie podjęto próbę wykazania roli i znaczenia technologii ICT w kreowaniu *smart city* na przykładzie rozwiązań stosowanych w czasie pandemii COVID-19. Nowe technologie, takie jak m.in. Internet of Things, Big Data, Cloud Computing i Blockchain, wspierają procesy zarządcze w mieście i pozwalają na wzajemne komunikowanie się bez pośrednictwa człowieka, co okazało się kluczowe w dobie pandemii COVID-19.

Rozdział drugi *Systemy wiedzy i informacji rolniczej, źródła informacji finansowej oraz klasyfikowanie źródeł informacji* prezentuje rolę systemu wiedzy i informacji rolniczej w zrównoważonej intensyfikacji rolnictwa, która pozwala na jego adaptację do wymagań Europejskiego Zielonego Ładu. W opracowaniu uzasadniana jest teza,

że obecny etap modernizacji rolnictwa wymaga systemu informacji publicznej, dzięki któremu komercyjne i środowiskowe funkcje gospodarstw rolnych mogą zostać zrównoważone, a systemy informacyjne łańcuchów żywnościowych będą sprzyjać refleksyjnej konsumpcji. Przedstawiono ewolucję systemu wiedzy i informacji rolniczej w Unii Europejskiej oraz wyniki badań modernizacji ekologicznej gospodarstw rolnych w regionie opolskim. W badaniu zestawiono ze sobą źródła wiedzy rolniczej i zagadnienia, których znajomość jest niezbędna w procesie realizowania ścieżek modernizacyjnych w gospodarstwie (wykorzystano metodę mapowania wiedzy). Wskazano, które źródła wiedzy są obecnie wiodące dla danego problemu i jaka jest pozycja stron internetowych w doskonaleniu wiedzy i informacji w tym zakresie. Drugi punkt rozdziału dotyczy możliwości wykorzystania informacji pochodzących ze sprawozdania finansowego w procesie analizy finansowej do oceny sytuacji majątkowo-finansowej i wyników finansowych przedsiębiorstwa. Opisano w nim sprawozdanie finansowe (informacje finansowe) oraz jego elementy. Informacje pochodzące ze źródeł wskazanych w opracowaniu stanowią punkt wyjścia do przeprowadzenia analizy finansowej. W trzecim punkcie Autor zajął się problematyką klasyfikacji źródeł informacji. W pierwszej części przedstawiono różne koncepcje definiowania pojęcia źródła informacji oraz jego kategoryzacji m.in. w obszarach: zarządzanie informacją, ekonomika informacji, badania marketingowe. Następnie zaprezentowano przykładowe źródła wtórne i pierwotne informacji dostępne w Internecie, które mogą wykorzystać przedsiębiorstwa w analizie wybranych aspektów rynku oraz w obszarze badań marketingowych.

Rozdział trzeci został zatytułowany *Zagrożenia dla informacji w społeczeństwie informacyjnym*. W pierwszym punkcie przedstawiono zagrożenia związane ze społeczeństwem informacyjnym, pojęciem informacji oraz dezinformacji i fake newsów. Fałszywe wiadomości są niezwykle istotnym zagrożeniem w społeczeństwie informacyjnym. W związku z tym zwrócono szczególną uwagę na potrzebę edukacji informacyjnej wśród różnych grup społecznych. Ponadto wskazano przykładowe działania edukacyjne Miejskiej Biblioteki Publicznej w Opolu mające na celu wypracowanie umiejętności informacyjnych. W punkcie drugim zwrócono uwagę na zagrożenia wynikające z obecności organów administracji publicznej lub funkcjonariuszy publicznych na Facebooku czy innych serwisach społecznościowych. Autor wskazuje na szereg wątpliwości natury prawnej, ekonomicznej i etycznej. Jest to zagrożenie szczególnie istotne w kontekście toczącej się wojny na Ukrainie i trwającej epidemii COVID-19.

Rozdział czwarty noszący tytuł *Zarządzanie informacją, innowacjami oraz jakością informacji* rozpoczyna się od rozważań dotyczących rozmaitych wymiarów zarządzania informacją. Wskazano na kwestie odnoszące się do wymiarów: społecznego, ekonomicznego i kulturowego. Na wstępie wyjaśniono dwa pojęcia – zarządzanie i informacja, a następnie ukazano zagrożenie zarządzania informacją w ujęciu medialnym. Zdaniem Autora informacja jako zasób przeczy klasycznym prawom

ekonomicznym, a współczesny świat pod wpływem informacji zmienił się bezpowrotnie. Punkt drugi poświęcony jest zagadnieniu wykorzystywania jakości informacji w przestrzeni publicznej. Autor za cel swoich rozważań przyjął percepcję informacji w przestrzeni publicznej z perspektywy ekologii informacji. Opisano w nim zakres nowej specjalności w obszarze zarządzania informacją, jaką jest ekologia informacji, oraz stojące przed nią wyzwania w odniesieniu do obszaru jakości informacji w przestrzeni publicznej. Z zaprezentowanych przez Autora rozważań wynika, że „wkroczenie ekologii informacji w ten obszar dociekań naukowych i działań praktycznych może być z pożytkiem zarówno dla samej informacji funkcjonującej w publicznym obiegu, jak i ekologii informacji, która proponuje holistyczne ujęcie procesów informacyjnych, jakie zachodzą obecnie w środowisku i otoczeniu informacyjnym (antropoinfosferze), w które obecnie uwikłany jest współczesny człowiek jako twórca, odbiorca i użytkownik informacji w sferze publicznej”. W trzecim punkcie Autorka prezentuje rolę i znaczenie procesów innowacyjnych w gospodarce. Rozważania mają charakter teoriopoznawczy i dotyczą aspektu informacyjnego zarządzania innowacjami. W tym kontekście opisano *Podręcznik Oslo* dotyczący zasad gromadzenia i interpretacji danych dotyczących innowacji (opracowany przez Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju oraz Eurostat).

Rozdział piąty został zatytułowany *Działalność informacyjna oraz zastosowania technologii blockchain*. W pierwszym punkcie omówiono obszary działalności informacyjnej oraz komunikacji naukowej na przykładzie Uniwersytetu Opolskiego. Licencje krajowe, uczelniane repozytoria instytucjonalne oraz realizowanie polityki otwartego dostępu to trzy obszary aktywności informacyjnej realizowane w oparciu o cyfrowy obieg informacji z wykorzystaniem Internetu. Dostęp do największych światowych dostawców literatury naukowej umożliwia Wirtualna Biblioteka Nauki, w skład której wchodzi Baza Wiedzy – Repozytorium Instytucjonalne Uniwersytetu Opolskiego. Przykładem realizowania polityki otwartego dostępu jest Platforma Czasopism Elektronicznych UO, która stanowi źródło dostępu do artykułów naukowych opublikowanych na licencjach CC. W drugim punkcie przedstawiono wybrane zagadnienia dotyczące zastosowania technologii blockchain w obszarze logistyki. Przepływ informacji stanowi jeden z podstawowych wyznaczników procesów logistycznych. Technologia blockchain budzi ogromne zainteresowanie tej branży. Na wstępie zwrócono uwagę na istotę i kluczowe cechy tej technologii wraz z przeglądem typowych jej zastosowań. Następnie Autorka wskazuje szanse, jakie wiążą się z tą technologią, jak również zagrożenia, które należy wziąć pod uwagę w związku z jej wdrażaniem. Sformułowano także wnioski z próbą ich odniesienia do obszaru zarządzania informacją.

Rozdział szósty zatytułowano *Prawne uwarunkowania dostępu do informacji publicznej i publicznoprawnej*. W pierwszym punkcie przedstawiono analizę rozwiązań wchodzących w skład rozdziału „Informacja społeczna w zakresie obiektów energetyki jądrowej” ustawy z dnia 29 listopada 2000 r. Prawo atomowe (Dz.U. z 2021 r.

poz. 1941 ze zm.). Zwrócono uwagę na charakter prawny zadań wynikających z analizowanych regulacji oraz sposobu szerokiego dostępu społeczeństwa do informacji na temat inwestycji jądrowych. W drugim punkcie zaprezentowano problematykę postępowań dyscyplinarnych nauczycieli akademickich w aspekcie informacji niezbędnych do prowadzenia postępowania oraz ich oceny. Zasada prawdy obiektywnej i zasada swobodnej oceny dowodów to dwie reguły, które poddano analizie w kontekście postępowań dyscyplinarnych w sprawach nauczycieli akademickich.

Praca podejmuje problematykę dotyczącą zarówno społeczeństwa informacyjnego, jak i samej informacji. Mam jednak nadzieję, że stanie się ona źródłem inspiracji twórczych oraz doskonałym przyczynkiem do dalszych badań i kolejnych publikacji.

Składam serdeczne podziękowania osobom, które wniosły wkład w wydanie niniejszej publikacji, w szczególności Autorom poszczególnych rozdziałów, pracownikom Wydawnictwa Uniwersytetu Opolskiego oraz władzom Instytutu Nauk o Zarządzaniu i Jakości Uniwersytetu Opolskiego.

Marcin Krzesaj